

Kuopion ilmasto- budjetointi

Yhteys strategiaan

Yksi Kuopion kaupungin strategian päätavoitteista on olla ilmasto- ja resurssiviisas. Viksu Kuopio -ohjelma toteuttaa tätä päätavoitetta.

Viksu Kuopio on:

Hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä

**Jätteetön vuoteen 2050 mennessä ja
kiertotalouden edelläkävijä**

**Kestävästi kuluttava vuoteen
2050 mennessä**

Ohjelman teemat:

- 1 Hiilineutraali ilmastoturvallinen kaupunki
- 2 Mutkatonta viisasta liikkumista koko Kuopiossa
- 3 Viksua elämää monimuotoisessa elinympäristössä
- 4 Kiertotaloudella luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja elinvoimaa
- 5 Puhdasta energiaa ja älykkäitä ratkaisuja

Viksu Kuopio -ohjelmassa

TAVOITE

Teemme kunnianhimoista ilmastotyötä ja määrätietoisia toimia päästöjen vähentämiseksi sekä ilmastoriskien pienentämiseksi.

- 1.1 Ilmastotyö kytketään vahvemmin osaksi toiminnan ja talouden suunnittelua ja seurantaa ilmastotyön vaikuttavuuden esille tuomiseksi.

TOIMENPITEET

- Uudistetaan toimintamalleja siten, että resurssiviisaus- ja ilmastonäkökohdat huomioidaan läpi prosessien.
- Toimia ilmastomuutoksen varautumiseksi ja sopeutumiseksi otetaan aktiivisesti käyttöön kaikilla toimialoilla.

Ilmastobudjetoinnin kehittäminen

1 Hiilineutraali ilmastoturvallinen kaupunki

2 Matkatonta viisasta liikkumista koko Kuopiossa

3 Viksua elämää monimuotoisessa elinympäristössä

4 Kiertotaloudella luonnonvarojen kestävää käyttöä ja elinvoimaa

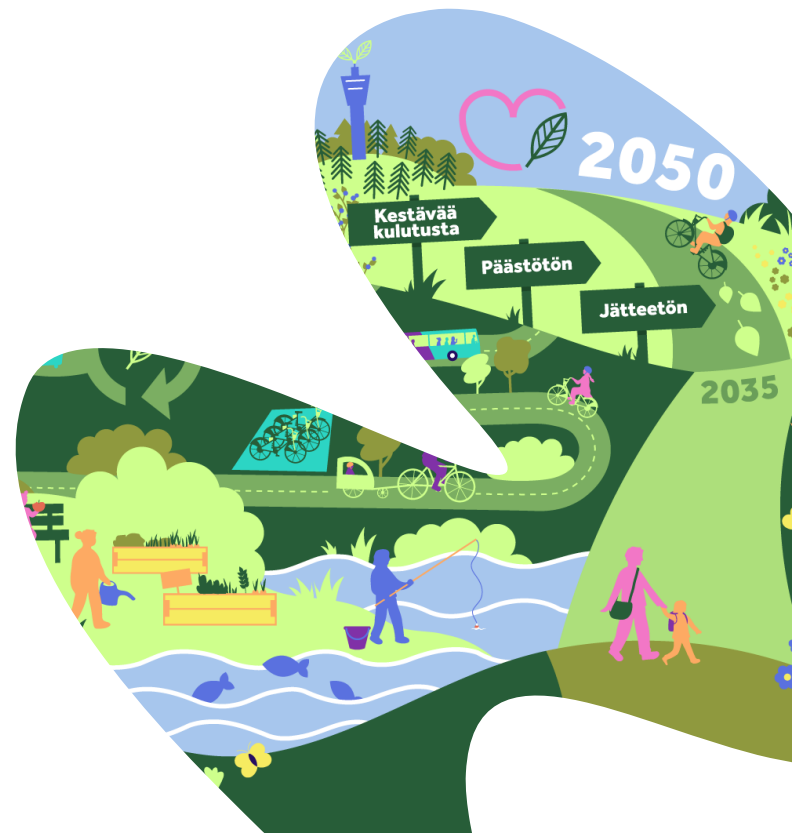
5 Puhdasta energiaa ja älykkäitä ratkaisuja

Ilmastobudjetti

= ilmastojohtamisen työkalu ilmasto- ja resurssiviisaustavoitteiden saavuttamiseksi

Tavoitteet

- Sisällyttää ilmasto- ja resurssiviisaustavoitteiden edistäminen tiiviiksi osaksi kaupungin talousarviovalmistelua ja talouden seurantaa
- Nostaa ilmasto- ja resurssiviisaustavoitteet osaksi toimialojen vuosisuunnittelua ja auttaa tunnistamaan vuosittaiset toimenpiteet niiden edistämiseksi
- Varmistaa, että tavoitteisiin pääsemiselle osoitetaan tarpeeksi varoja
- Tuottaa kaupungin johdolle ja päätöksentekoon tietoa strategisten ilmasto- ja resurssiviisaustavoitteiden ja -toimenpiteiden edistymisestä

Ilmastobudjetin rakenne

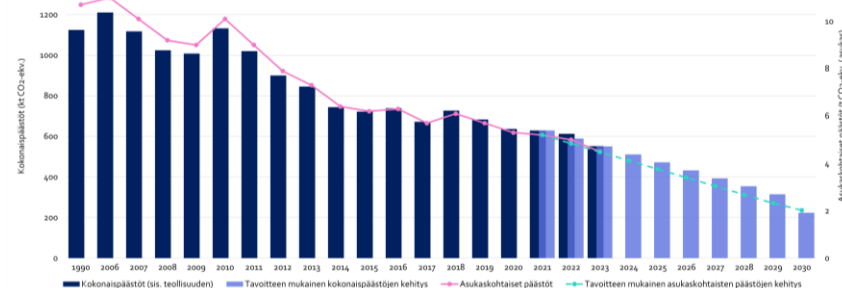
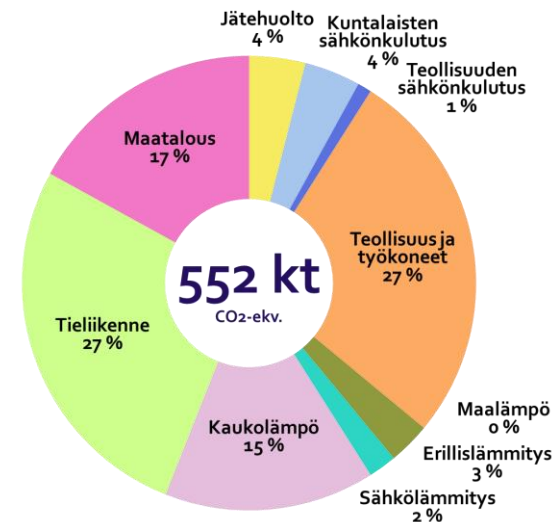
Koostuu tekstiosasta, päästöbudjetista sekä ilmastotoimien taloussuunnitelmasta.

- **Tekstiosassa** kuvataan Kuopion ilmasto- ja resurssiviisaustyön keskeiset tavoitteet ja niiden eteneminen, ilmastobudjetoinnin kehittäminen sekä toimialojen ilmastotyön painotukset
- **Päästöbudjetissa** määritetään vuosittaisten kasvihuonekaasupäästöjen enimmäismäärä sekä tavoitevuoden päästöjen taso
- **Ilmastotoimien taloussuunnitelmaan** nostetaan esiin kaupungin toimialojen ilmastotoimet ja niihin varatut eurot sekä mahdolliset tulot ja säästöt
 - Käyttötalous & investoinnit

Päästöbudjetti

Päästöbudjetissa määritetään Kuopion vuosittaisten kasvihuonekaasupäästöjen enimmäismäärä sekä tavoitevuoden päästöjen taso

- Alueperusteiset päästöt CO₂-raportin päästösektorien mukaisesti
- Viimeisin vahvistettu päästötoteuma, muutos vertailuvuoteen (2007), päästöbudjetti TA-vuodelle, TS-vuosille sekä tavoitevuodelle

Ilmastotoimien taloussuunnitelma

Nostetaan esiin kaupungin palvelualueiden ilmasto- ja resurssiviisaustoimet, niihin varatut eurot sekä mahdolliset tulot ja säästöt.

Käyttötalous

- Erilaiset ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen sekä resurssiviisauden edistämiseen liittyvät menot esim. kaupunkipyöräjärjestelmät, käpy-väyliä kunnossapito, luonnonmukaisten hulevesiratkaisujen ylläpito
- Henkilöstökulut: kun ilmastotoimien edistäminen on olennainen osa henkilön työajasta (vähintään 10 %)
- Hankkeet: esim. kehittämishankkeista tai selvityksistä aiheutuvat kulut
- Tulot: esim. joukkoliikenteen lipputulot ja ulkopuolinen hankkeiden rahoitus
- Säästöt: esim. vihreän rahoituksen tai energiatehokkuustoimien tuomat säästöt

Kaupungin omat investoinnit

- Investoinnit, jotka ovat kokonaisuudessaan ilmastotyötä
- Investoinnit, joista täytyy arvioida/eritellä ilmastoratkaisujen osuus (esim. pyöräilyväylä osana laajempaa rakennushanketta)

Jaottelu Viksu Kuopio -teemojen mukaan

- 1 Hiilineutraali ilmastoturvallinen kaupunki
- 2 Mutkatonta viisasta liikkumista koko Kuopiossa
- 3 Viksua elämää monimuotoisessa elinympäristössä
- 4 Kiertotaloudella luonnonvarojen kestävää käyttöä ja elinvoimaa
- 5 Puhdasta energiaa ja älykkäitä ratkaisuja

1 Hiilineutraali ilmastoturvallinen kaupunki

Hiilineutraaliutta ja ilmastomuutokseen sopeutumista tavoitellaan mm. kehittämällä kaupungin toimintaa ja kaupunkisuunnittelua sekä edistämällä rakentamisen vähähiilisyyttä.

Teemaan raportoidaan mm.:

- Ilmastojohtamisen toimet
 - esim. CO₂ raportti, Kulma-laskenta, ohjelmien ja ohjeiden päivittäminen ym.
- Maankäytön suunnittelun ja kaavoituksen toimet
 - esim. hiilijalanjälkityökalujen kulut
- Rakentamisen ja infrarakentamisen päästöjä vähentävät toimet
 - esim. vähähiiliset rakennusmateriaalit
- Kunnossapidon toimet
 - esim. kävely- ja pyöräilyreittien kunnossapito, vähäpäästöinen / päästötön kalusto
- Ilmastomuutokseen sopeutumisen ja varautumisen toimet
 - esim. luontopohjaiset hulevesiratkaisut, rakentamisen sopeutumistoimien edistämisen lisäkustannus, talvikunnossapidon tehostaminen
- Vähähiilisen rakentamisen lisäkustannukset
- Hiilijalanjäljen ja elinkaarilaskentojen kustannukset
- Ilmasto- ja resurssiviisaustyön henkilöstökulut
 - esim. ilmastokoordinaattori, ympäristöasiantuntijat, massakoordinaattori, kaavoituksen ilmastoasiantuntijat
- Ilmastohankkeet

2 Mutkatonta viisasta liikkumista koko Kuopiossa

Liikenteen päästöjen vähentämistä tavoitellaan kehittämällä vähäpäästöistä viisasta liikkumista monipuolisesti.

Teemaan raportoidaan mm.:

- Kävelyn ja pyöräilyn edistämiseen liittyvät toimet
 - esim. laatureitit ja kävely- ja pyöräilyn edistämisen investoinnit, pyöräpysäköinti
- Seurantatiedon tuottaminen
 - esim. kulkutapaosuuksien mittaaminen, joukkoliikenteen matkustajamäärä
- Joukkoliikenteen kehittäminen
 - esim. runkolinjat, päästöttömät bussit
- Kuntalaisten yhteiskäyttöiset liikkumisvälineet
 - esim. kaupunkipyörät, yhteiskäyttöautot
- Matkaketjujen kehittäminen
 - esim. liityntäpysäköinnin kehittäminen
- Viisaan liikkumisen kehittäminen
 - esim. maaseudun kuljetuspalvelut, liikkuvat lähipalvelut
- Lataus- ja tankkauspisteverkoston kehittämisen toimet
- Kestävän liikkumisen kehittämishankkeet
- Henkilöstön viisasta liikkumista edistävät ratkaisut
 - esim. työmatkatuki, yhteiskäyttöautot, työsuhdepolkupyörät

3 Viksua elämää monimuotoisessa elinympäristössä

Viksua elämäntapaa edistetään mm. mahdollistamalla yhteiskäyttöpalvelujen saatavuus, huolehtimalla lähiluonnosta ja luonnon monimuotoisuudesta.

Teemaan raportoidaan mm.:

- Asukkaiden osallistaminen
 - esim. osallistava budjetointi, pilotit
- Kierto- ja jakamistalouden kokeilut
- Vanhan rakennuskannan peruskorjaukset
- Lähiluonnon ja kaupunkivihreän säilyttäminen
- Taajama-alueiden latvuspeitteisyyden kasvattaminen
- Metsien hiilinielujen kasvattaminen
- Metsien suojelu
- Kestävän metsänhoidon edistäminen
- Kestävän kehityksen ja ilmastokasvatus
 - esim. ostopalvelut, Vihreä lippu
- Yhteiskäyttöpalveluiden kehittäminen
- Kaupunkiviljelyn edistäminen
- Tapahtumat, kampanjat ja talkoot
 - esim. roskatalkoot, pyöräilyviikko, hävikkiviikko
- Viksu Kuopio -viestintä
 - mm. painatukset, somemarkkinointi, lehti-ilmoitukset, henkilöstökulut

4 Kiertotaloudella luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja elinvoimaa

Kiertotaloutta edistetään mm. luomalla uusia liiketoimintamahdollisuuksia, tuotekehitystä ja tutkimusta sekä kehittämällä hankintakriteerejä.

Teemaan raportoidaan mm.:

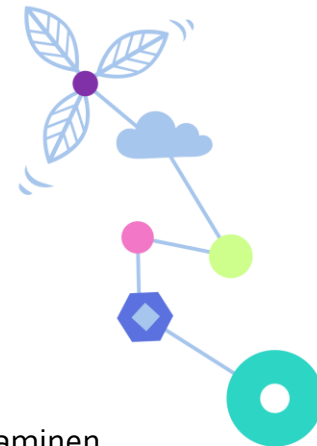
- Hankinnat:
 - Hankintojen hiilijalanjälkilaskennat
 - Ilmasto-, resurssiviisaus- ja kiertotalousnäkökohtien huomioimisen lisäkustannus hankinnoissa
 - Ilmasto-, resurssiviisaus- ja kiertotalousosaamisen kehittäminen (mm. resurssien lisääminen, koulutus)
- Kiertotalousalueiden saavutettavuuden kehittäminen
- Kiertotalouden edistämisen lisäkustannus rakentamisessa ja purkamisessa
- Ilmasto- ja kiertotalousosaajien kesätyöt, harjoittelut, opinnäytteet
- Kaupungin jätemäärän selvittäminen ja vähentäminen
- Jätteiden lajittelumahdollisuuksien parantaminen
- Ruokahävikin vähentämisen toimet
- Kaupunkiviljelyn edistäminen
 - esim. viljelylaatikot varhais- ja perusopetukseen
- Ruokalistan hiilijalanjäljen pienentäminen
 - esim. kotimainen kala, kasvisproteiinit
- Kehittämishankkeet ja -kokeilut

5 Puhdasta energiaa ja älykkäitä ratkaisuja

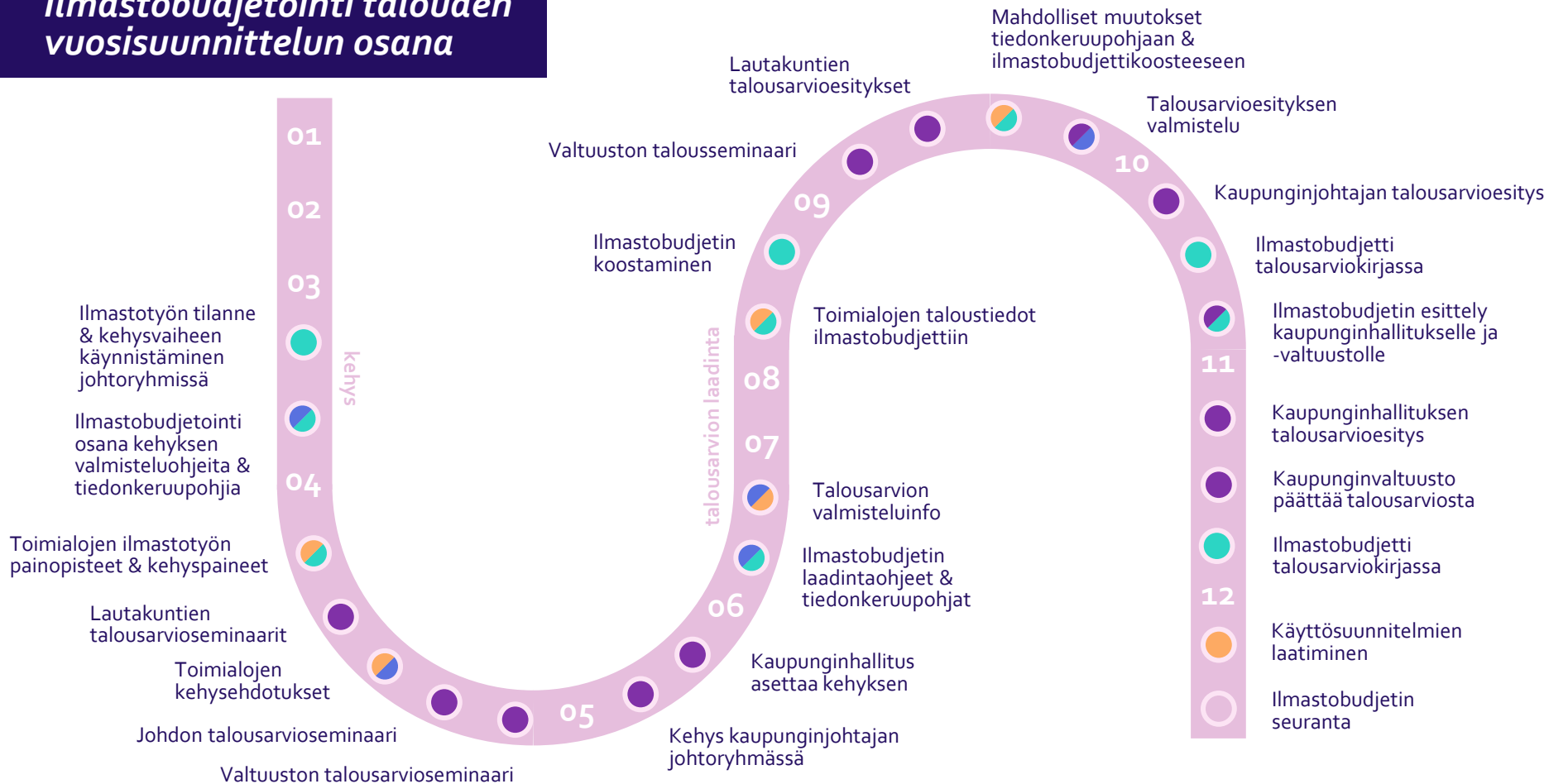
Hiilineutraaliutta edistetään mm. energiatehokkuudella, lisäämällä puhdasta energiantuotantoa sekä kehittämällä ja ottamalla käyttöön uusia innovaatioita.

Teemaan raportoidaan mm.:

- Matalalämpöiset kaukolämpöverkot
- Öljylämmityksestä luopuminen
- Uusiutuvan energian edistäminen
- Energiahankkeet- ja kokeilut
- Kysyntäjouston ja energian varastoinnin kehittäminen
- Hukkalämmön talteenotto
- Kiinteistöjen energiatehokkuuden parantaminen
- Tietoliikenneyhteyksien parantaminen
- Jätevedenpuhdistamoiden energiatehokkuuden parantaminen ja uusiutuvan energian lisääminen
- Datatalouden kehittäminen
- Koulujen digitaidot

Ilmastobudjetointi talouden vuosisuunnittelun osana

Ilmastobudjetointi talouden vuosisuunnittelun osana

1. Ympäristönsuojelupalvelut käy läpi kaupungin päästötilanteen ja tavoitteet sekä ilmastobudjetoinnin kehysvaiheen ohjeistuksen toimialojen johtoryhmissä.

Ilmastobudjetoinnin ohjeistus viedään osaksi kehysten valmisteluohjetta ja tiedonkeruu osaksi tiedonkeruupohjia.

2. Toimialat määrittelevät ilmasto- ja resurssiviisaustyön painopisteet talousarviovuodelle ja kirjaavat ne sekä niistä mahdollisesti syntyvät talouspainet tiedonkeruupohjaan.

3. Ilmasto- ja resurssiviisaustoimista aiheutuvat paineet viedään osaksi toimialan kehusehdotusta.

1. Ilmastotyön tilanne & kehysvaiheen käynnistäminen johtoryhmissä

Ilmastobudjetointi osana kehysten valmisteluohjeita & tiedonkeruupohjia

2. Toimialojen ilmastotyön painopisteet & kehyspainet

Lautakuntien talousarvioseminaari

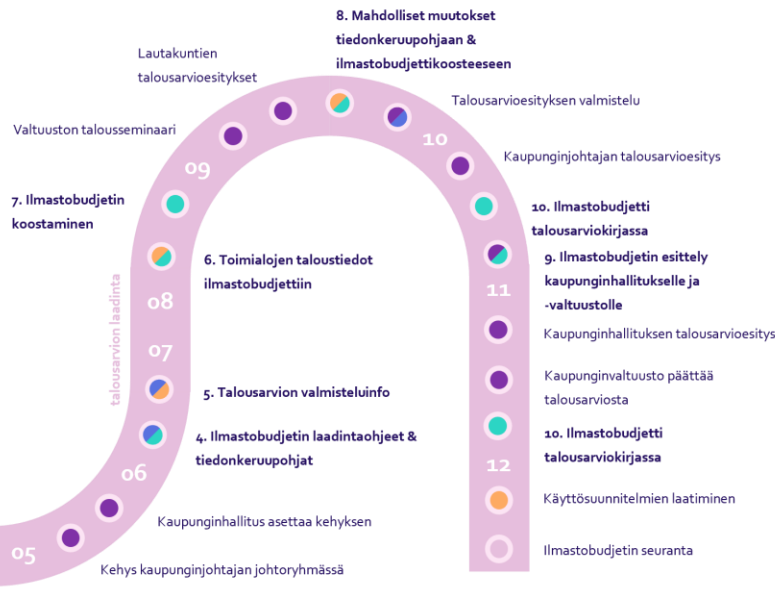
3. Toimialojen kehusehdotukset

Johdon talousarvioseminaari

Valtuuston talousarvioseminaari

4. Talous- ja omistajaohjaus sekä ympäristönsuojelupalvelut laativat talousarvion laadintaohjeet sekä ilmastobudjetoinnin tiedonkeruupohjat.

5. Ilmastobudjetoinnin ohjeet ja tiedonkeruun toteutus esitellään toimialoille talousarvion valmisteluinfossa.

6. Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä toimialat tarkentavat talousarviovuoden ilmastotyön painopisteitä sekä kokoavat ilmastobudjetoinnin tiedonkeruupohjaan kaikki toimialan talousarvioehdotukseen sisältyvät ilmastotoimet, niiden kulut sekä niistä mahdollisesti saatavat tulot ja säästöt.

Ympäristönsuojelupalvelut tukee tarvittaessa toimialoja ilmastotoimenpiteiden tunnistamisessa. Talous- ja omistajaohjaus auttaa tarvittaessa kulujen, tulojen ja säästöjen erittelyssä.

7. Ympäristönsuojelupalvelut koostaa toimialojen ilmastotoimien taloustiedoista ilmastotoimien taloussuunnitelman.

8. Toimialat päivittävät talousarvioehdotuksiin talousarviokäsittelyjen yhteydessä mahdollisesti tulevat, ilmastotoimiin vaikuttavat muutokset ilmastobudjetin tiedonkeruupohjaan.

Ympäristönsuojelupalvelut tekee tarvittavat muutokset ilmastobudjettikoosteeseen.

9. Ilmastobudjetti esitellään kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle talousarvioinfossa

10. Valmis ilmastobudjetti osana talousarviokirjaa

Toimijoiden roolit

Toimialat

- Ilmasto- ja resurssiviisaustoimien nostaminen talousarviovalmistelun yhteydessä ilmastobudjetoinnin tiedonkeruupohjaan
- Mahdollisten muutosten tekeminen tiedonkeruupohjaan yhdessä talouspäälliköiden kanssa

Ympäristönsuojelupalvelut

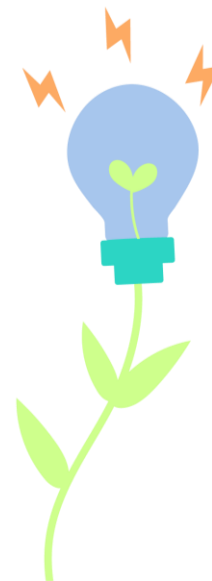
- Ilmastobudjetin tiedonkeruun ja ohjeistuksen laatiminen talous- ja omistajaohjauksen kanssa
- Toimialojen tukeminen ilmasto- ja resurssiviisaustoimien tunnistamisessa
- Ilmastobudjetin koostaminen talousarviokirjaan
- Päästöbudjetin laatiminen

Talous- ja omistajaohjaus

- Ilmastobudjetin tiedonkeruun ja ohjeistuksen laatiminen ympäristönsuojelupalvelujen kanssa
- Ilmastobudjetin tiedonkeruun ohjeistaminen talousarvio-ohjeistuksen yhteydessä
- Talouspäälliköt tukevat toimialoja ilmasto- ja resurssiviisaustoimien kustannusten erittelyssä tiedonkeruupohjaan
- Mahdollisten muutosten tekeminen tiedonkeruupohjaan yhdessä toimialojen kanssa
- Ilmastobudjetti osana talousarviokirjaa

Seuranta ja raportointi

- Ilmastobudjetoinnin seuranta ja raportointi toteutetaan tilinpäätöksen yhteydessä
- Seurataan päästöbudjetin ja ilmastotoimien taloussuunnitelman toteumat
- Seurantatiedot kerätään toimialoilta muun tilinpäätöksen tiedonkeruun yhteydessä

VIKSU KUOPIO

Viksu Kuopio

viksukuopio.fi

